

Keywords: *strategic management, personnel, stereotypes, public opinion, priority positions, leadership.*

DOI: <https://doi.org/10.31392/NZ-npu-149.2020.04>

УДК 373.3.091.33:78

Дікун І. А.

МЕТОДИЧНІ АСПЕКТИ ФОРМУВАННЯ ХУДОЖНЬО-КОМУНІКАТИВНИХ УМІНЬ МОЛОДШИХ ШКОЛЯРІВ НА УРОКАХ МУЗИЧНОГО МИСТЕЦТВА

Стаття присвячена формуванню художньо-комунікативних умінь молодших школярів як необхідної умови розвитку їх культурної компетентності. Мета дослідження полягає в теоретичному обґрунтуванні та висвітленні системи методів і прийомів формування художньо-комунікативних умінь в процесі музично-творчої діяльності на уроках музичного мистецтва у початковій школі. У статті розкрито значення музичного сприймання в системі художньої комунікації “композитор – музичний твір – слухач”. Наголошено, що музичне сприймання в художньо-комунікативній взаємодії передбачає сенсорне розпізнавання художньої інформації, аналіз виразно-сміслового значення музичної мови, інтерпретацію та естетичну оцінку смислу твору.

У статті підкреслюється, що музичне сприймання складає основу для всіх видів спілкування дитини з музикою: слухання, виконання, творення, вербальних суджень, що дозволяє його розглядати головною умовою, першочерговим чинником формування художньо-комунікативних умінь школярів. Представлено авторське визначення сутності досліджуваного феномену та виокремлено групи художньо-комунікативних умінь, а саме: уміння, пов’язані з особливостями емоційного сприйняття музичної інформації; уміння, пов’язані з емоційно-інтелектуальним пізнанням музичної інформації; уміння, пов’язані з творчим художнім виконанням, інтерпретацією музичного твору; уміння, пов’язані з міжособистісним спілкуванням про музику.

Наголошено, що музичне сприймання активізується в процесі музичної імпровізації, виконавської інтерпретації, поліхудожніх видах музичної діяльності, що дозволяє розглядати музично-творчу діяльність як ефективний засіб формування художньо-комунікативних умінь молодших школярів. Репрезентовані у дослідженні методи, а саме: метод емоційного налаштування на сприймання музики; метод монтажу; метод вербалізації змісту музики; метод пластичного інтонування; метод пластичних етюдів; метод сюжетно-рольових ігор, а також різноманітні прийоми формування художньо-комунікативних умінь спрямовуються на забезпечення емоційності музичного сприймання, задоволення в учнів потреби дієвого переживання музики і передбачають залучення дітей на уроках музичного мистецтва до музично-творчої діяльності.

Ключові слова: *художня комунікація, уміння, художньо-комунікативні уміння, музично-творча діяльність.*

Сьогодні Нова українська школа визнана школою компетентностей XXI століття, яка покликана забезпечити становлення особистості як суб’єкта культури, носія духовності, спроможного бути транслятором художніх

цінностей, вступати в невербальний діалог з різними культурами. Реалізація в мистецькій освітній галузі змістової лінії “комунікація через мистецтво” в контексті культурної компетентності передбачає формування в учнів комплексу вмінь критично оцінювати художні явища, орієнтуватися у культурному розмаїтті, презентувати власні мистецькі досягнення, самостійно виражати ідеї, досвід та почуття за допомогою мистецтва, комунікувати з іншими суб'єктами мистецького діалогу.

У світлі вищезазначеного актуальності набуває питання сформованості художньої-комунікативних умінь учнів як важливої умови осягнення школярами смислу та цінностей мистецьких творів, засобу встановлення художньо-діалогової взаємодії, в якій мистецтво стає суб'єктом живого спілкування.

Дослідження феномену комунікації отримало широкоаспектне висвітлення у науковій літературі. На увагу заслуговують праці філософів, в яких розглянуто сутність комунікації як взаємодії міжособистісного та внутрішнього діалогу (М. Бубер, М. Бахтін, М. Каган, К. Роджерс, Р. Якобсон, К. Ясперс та ін.); дослідження вчених-психологів (Б. Ананьєв, О. Леонтьєв, Б. Ломов, М. Максименко, К. Платонов, Б. Паригін та ін.), де питання комунікації висвітлено в аспекті діяльнісного підходу крізь призму міжособистісного спілкування, безпосереднього емоційного контакту між людьми; мистецтвознавців, що досліджують комунікативну функцію музики (М. Арановський, Б. Асаф'єв, М. Каган, Ю. Лотман, В. Медушевський, Є. Назайкінський та ін.). Формування комунікативної компетентності, комунікативних якостей та вмінь художньо-педагогічного спілкування майбутнього вчителя музики піднято у наукових дослідженнях вітчизняних вчених Л. Василевської-Скупої, С. Грозан, Н. Лупак, Є. Проворової, І. Сипченко та ін.

Зауважимо, художня комунікація як почуттєва взаємодія людини з мистецтвом та через мистецтво розуміється вченими як механізм пізнання інформації, “закодованої” автором у творі мистецтва [3, с. 10], що дозволяє забезпечити передачу та усвідомлення найважливіших загальнокультурних цінностей, формування духовних основ особистості. Художня комунікація в системі “автор – твір мистецтва – реципієнт” розкриває важливу для людства проблему полісуб'єктного спілкування і передбачає сприйняття художньої інформації, розуміння її сенсу, цінності художнього задуму, трансляцію твору, обмін думками. Відтак, сприйняття, осмислення, інтерпретація змісту, естетична оцінка стають провідними ознаками художньо-комунікативного процесу.

Серед усіх видів мистецтв комунікативні позиції музичного мистецтва займають провідне місце завдяки специфіці музичної мови, яка функціонує лише в системі музично-слухової діяльності. Комунікативність музики одне з найзначніших явищ, яке здатне створити єдиний настрій, єдине поле, в якому люди мають можливість значно краще зрозуміти один одного, обмінюватися думками, почуттями, ділитися інформацією, що робить її унікальним засобом формування художньо-комунікативних умінь.

В педагогічному аспекті категорію уміння визначають як володіння

способами успішного виконання певної діяльності у варіативних умовах й обставинах; здатність належно виконувати певні дії, засновані на доцільному використанні людиною набутих знань, навичок, досвіду.

Серед групи умінь, які передбачено сформувати у здобувачів освіти відповідно до Державного стандарту початкової освіти мистецької галузі (2018 р.), особливої значимості набувають уміння володіння способами комунікації з мистецтвом, а саме, художньо-комунікативні уміння.

Мета статті полягає у висвітленні методичних шляхів формування художньо-комунікативних умінь молодших школярів на уроках музичного мистецтва.

Загальновідомо, що в системі художньої комунікації “композитор – музичний твір – слухач” вирішальну роль відіграє музичне сприймання, яке охоплює сенсорне розпізнання художньої інформації, аналіз виразно-сислового значення музичної мови, інтерпретацію та естетичну оцінку смислу твору. Музичне сприймання в контексті музичної педагогіки вчені (Е. Абдуллін, Н. Гродзенська, Д. Кабалевський, О. Лобова, Л. Рапацька, О. Ростовський, В. Шацька, Л. Школяр та ін.) розглядають як здатність слухати й чути, емоційно переживати та відгукуватися на зміст музичного твору і визнають його провідним видом діяльності школяра, що лежить в основі виконання, слухання, творення музики.

Надання музичному сприйманню визначальної ролі у формуванні художньо-комунікативних умінь пояснюється тим, що воно пронизує всі способи спілкування дитини з музикою: слухання, виконавство, творення, вербальне судження; на ньому ґрунтується розвиток музичної мотивації та мислення, формування художніх смаків і виконавських умінь, засвоєння музичних знань, накопичення досвіду музично-творчої діяльності тощо.

О. Ростовський прямо називає музичне сприймання спілкуванням з музикою. При цьому вчений відмічає, що повноцінне осягнення твору залежить від активності музичного сприймання, яке включає: по-перше, відтворення закодованих у музичному тексті образів; по-друге, встановлення духовного спілкування з цими образами. Це надає комунікативній системі “композитор – музичний твір – слухач” діалогічного характеру, адже слухач веде діалог з образами музичних творів, а через них – з композитором [5, с. 251, 263].

У дослідженнях П. Анісімова спілкування на уроках музичного мистецтва визначається як спосіб осмислення музики, що надає школярам унікальну можливість “познайомитися” з цілими народами та історичними епохами, допомагає учням не лише краще зрозуміти внутрішній світ людини, але й пізнавати та вдосконалювати себе. Вчений виділяє два рівні художнього спілкування: 1) безпосереднє – спілкування з особистістю композитора та виконавця через осмислення змісту твору, що реалізується здебільшого в процесі слухання; 2) опосередковане, що реалізується під час аналізу, розучування та виконання музичних творів і передбачає колективно-групову форму взаємодії учнів “через музику” [1, с. 114-116].

Художньо-комунікативні уміння молодших школярів пропонуємо

розглядати як володіння різними активними способами взаємодії з творами музичного мистецтва в процесі їх сприймання, осмислення та інтерпретації, а також міжособистісного спілкування на теми музичного мистецтва, що забезпечує творчий розвиток та самовираження дитини.

На нашу думку, серед художньо-комунікативних умінь молодших школярів слід розглядати: уміння, пов'язані з особливостями емоційного сприйняття музичної інформації; уміння, пов'язані з емоційно-інтелектуальним пізнанням музичної інформації; уміння, пов'язані з творчим художнім виконанням, інтерпретацією музичного твору; уміння, пов'язані з міжособистісним спілкуванням про музику.

Враховуючи, що основний зміст музичного твору складають емоції, почуття, афекти, які є "розумними емоціями" (Л. Виготський) [6, с. 109], "осмисленими переживаннями" (М. Каган) [4, с. 75], що підкреслює унікальну експресивну інформативність музики, то емоційність сприймання слід визначити обов'язковим аспектом художньо-комунікативних умінь.

Зважаючи на те, що музичне сприймання як основоположний вид будь-якої музичної діяльності, активізується в процесі музичної імпровізації, виконавської інтерпретації, поліхудожніх видах музичної діяльності, то залучення дітей до музично-творчої діяльності ми визначаємо дієвим засобом, що забезпечуватиме ефективність формування художньо-комунікативних умінь молодших школярів.

Також слід відмітити, що у формуванні художньо-комунікативних умінь молодших школярів принципове значення має врахування психологічних особливостей дітей молодшого шкільного віку, а саме: яскраво вираженої емоційності, надмірної уяви, схильності до фантазування та допитливості, активної позиції у пізнанні навколишнього світу, що дає підстави вважати даний період найбільш сприятливим для гармонійного художнього розвитку особистості дитини. Той факт, що учням подобається весела, жвава, яскрава, моторна музика, вони охоче із задоволенням активно реагують на неї за допомогою рухів, жестів, міміки, оплесків тощо тільки підтверджує сенсомоторний характер сприймання музики і необхідність дієвого її "проживання" та переживання.

На нашу думку, впровадження різноманітних форм організації слухання, виконання та творення музики на уроках музичного мистецтва забезпечуватиме ефективність формування художньо-комунікативних умінь як от: уміння слухати і чути іншого, взаємодіяти з однокласниками, виконувати певні комунікативні ролі (диригента, соліста, оркестранта) тощо, що поступово формуватиме не лише ціннісно-етичні основи спілкування з музикою, а й з іншими людьми, навколишнім світом.

Відтак, створення умов емоційного музичного сприймання, задоволення потреби учнів у дієвому переживанні, вираженні та передачі музики стають тими спонукальними чинниками, що детермінують процес спілкування учнів з музичним мистецтвом, активізують їх художньо-комунікативну взаємодію з музичними творами. Прагнення проникнути в художню природу твору,

емоційно співпережити її як частину життя активізує вияв фантазії, уяви, асоціативного мислення, спонукає до імпровізації, виявлення власної інтерпретації художнього задуму, тобто підсвідомо “змушує” дитину включитися до творчого пошуку, реалізувати творчі потенційні можливості. Відтак, спілкування з музичним мистецтвом повинно починатися з установки на емоційне, образне, дієве “проживання” музики.

Метод емоційного налаштування сприйняття образів, настрою музики спрямовується на введення школярів в атмосферу музичного твору відповідно до його змісту і передбачає розвиток емоційно збагаченої установки на музичне сприймання. Емоційно збагачена установка у дітей молодшого шкільного віку завжди підкріплюється інтересом та потребою в емоційному пізнанні музики. Тому використання прийомів роботи як от: вступного слова проблемно-евристичного характеру (наприклад, “А чи знаєте ви...?”, “А як звучатиме музика, якщо ...”), повідомлень в ігровій формі (наприклад, “Музична хвилинка-цікавинка”, “Час музичних відкриттів”), підбір невербальних мистецьких зразків (наприклад, створення своєрідної “галереї” настрою для проникнення в емоційний зміст музики перед слуханням твору), емоційність, образність та лаконічність мови вчителя, доступність для дитячого розуміння цікавих музичних фактів, життєвих подій композитора, історії створення твору, досягнення “ефекту здивування” забезпечить установку на чуттєве та вдумливе сприймання музики молодшими школярами.

Емоційність як характерна риса творчого спілкування на уроці опирається на діалогову природу музичного мистецтва, а емоційна взаємодія між партнерами спілкування під час уроку стає “мистецтвом душевного контакту” (О. Рудницька), що відбувається через важливий механізм художнього переживання – емпатію у різних формах художньої комунікації. Емпатія стає поштовхом до креативності у творчому спілкуванні з мистецтвом, яка виявляється в особистісній інтерпретації змісту твору, власній ідентифікації з його художніми образами як переживання власної totoжності із сприймаючим іншим об’єктом і зараження його почуттями та переживаннями [2, с. 156-156]. У такому контексті важливим стає розвиток у дітей здатності до емпатійного переживання під час сприймання музики як умови ефективного формування художньо-комунікативних умінь учнів. Тому у роботі вчителя музичного мистецтва варто застосовувати методи, які спонукатимуть дитину до емпатичного проникнення у світ художніх образів музичного твору, що у молодшому шкільному віці відбувається на інтуїтивному рівні за допомогою фантазії та уяви як вияву творчого мислення.

Наприклад, *метод монтажу* спрямований на “емоційне розуміння” творів різних видів мистецтв, розвиток у молодших школярів здатності до емпатичної гнучкості у спілкуванні з музикою та іншими творами мистецтва. Він полягає у знаходженні “співзвучності”, “емоційної схожості” між музикою та творами образотворчого мистецтва, літературою. Як спосіб організації навчального художнього матеріалу, метод монтажу ґрунтується на синтезі образних рішень та передбачає об’єднання в одне ціле, в одну змістовну серію творів різних

видів мистецтв. Розуміння емоційної “забарвленості” образів стає важливим фактором розвитку і підтримки інтересу до сприйняття творів мистецтва, формування уміння встановлювати емоційну взаємодію в процесі поліхудожнього спілкування з мистецтвом, але з домінантою на музиці. Вчителю важливо знайти яскраві образи в образотворчому мистецтві, літературні образні порівняння та вирази, уривки віршів чи оповідань, які б створювали єдиний емоційний настрій з музичним твором і викликали до нього інтерес. Досягнення емоційного резонансу під час такого синтезування мистецьких творів передбачає наявність єдиної “духовної” інтонації між ними, що забезпечить домінування одного емоційного фону вражень у дітей. Крім виразного літературного слова для створення єдиного емоційного настрою педагог може також використовувати твори живопису. Наприклад, “співзвучними” до твору С. Прокоф’єва “Дощ і веселка” стануть картини А. Куїнджі “Веселка”, О. Саврасова “Веселка”; до п’єси Ю. Щуровського “Розповідь старого кобзаря” – картини Л. Жемчужникова “Кобзар на шляху”, К. Трутовський “Кобзар над Дніпром” тощо.

Залучаючи учнів до словесного коментування художньо-образного змісту музичного твору (*метод вербалізації змісту музичного твору*), активізується їх увага, художньо-образне мислення, формується вміння словесно оформлювати думку щодо слухової реакції. Уміння словами передати те, що чуєш пов’язано із сформованістю навички вслухатися в музичну тканину, умінням аналізу художніх образів. За допомогою системи запитань, поставлених вчителем, розвиваються не лише комунікативні якості дітей, а школярі вчаться й слідкувати за музичним розвитком.

Важливим індикатором музичного сприймання, що визначає характер міжособистісного спілкування є емоційний відгук дітей на почуту музику, який супроводжується активними руховими реакціями. Рухи є найважливішим і обов’язковим компонентом музичного виховання, засобом розвитку природної музикальності, уяви. Музичне мистецтво постійно відчуває на собі “вплив” німої інтонації (пластики та рухів людини) і не втрачає зв’язку зі словом, танцем, мімікою людського тіла. Тому цілком природною стає емоційна рухова реакція молодших школярів під час сприймання музики, якій слід дати “виплеснутися” на зовні.

“Пластичне інтонування” стає невербальним засобом художньої комунікації, одним із способів “проживання” музики, формою емоційного вираження її змісту, що дозволяє висловити власну думку з приводу почутого. Діти активно й охоче у пластиці виражають загальний характер та настрої музики, її жанрові особливості (пісенність, танцювальність, маршовість), оркестрування (імітація гри на музичних інструментах), що актуалізує важливість впровадження на уроці *методу пластичного інтонування*.

За рухами дітей можна визначити розуміння учнями змісту твору, глибину сприйняття його окремих виразних засобів. Доцільним у роботі вчителя стане використання *прийому “вільного диригування”* для спостереження за розвитком музики; *прийому пластичних етюдів*, які спрямовані на розвиток

невербальних засобів спілкування з музикою і передбачають за допомогою міміки, пантоміми передачу музичної інформації, власного “бачення” образу твору (наприклад, запропонувати учням розповісти у “танці на носочках” про Фею Драже з балету “Лускунчик” П. Чайковського; зобразити пластикою рук “схід сонця” за музикою п’єси Е. Гріга “Ранок”, образ Лебедя з твору К. Сен-Санса тощо).

Як бачимо, спілкування дитини з музичним мистецтвом неможливе поза творчою художньо-практичною діяльністю, здатністю “проникати” в емоційний світ твору, уявляти себе на місці композитора, “перевтілюватися” у персонажів музичних творів.

Слід відмітити, що самовираження в процесі художньої комунікації яскраво представлено в інтерпретаційній діяльності школяра, яка відкриває художньо-комунікативні можливості дитини як виконавця, адже інтерпретація є своєрідним мистецьким повідомленням, засобом здійснення діалогу між художнім твором, виконавцем-інтерпретатором та слухачем. Активізуючи творчі можливості, інтерпретація репрезентує індивідуальний стиль виконання учня, виявляє його музикальність, артистизм. Тому музичну інтерпретацію можна вважати актом особистісного самовираження в процесі спілкування з музикою.

Завдяки впровадженню на уроках музичного мистецтва поліхудожніх видів музичної діяльності – інсценування пісень, театралізації та драматизації музичного матеріалу, створення музично-рухливих композицій, що інтегруються з музично-виконавською діяльністю учнів, можна спрямувати перетворення уроків музичного мистецтва у своєрідне дійство, де повноцінно та виразно представлені елементи різних видів мистецтв, акторської майстерності, театральної гри. В такому контексті формування художньо-комунікативних умінь передбачає оволодіння способами сценічного спілкування і спонукає впровадження *методу сюжетно-рольових ігор* – пісенно-танцювальних, ігор-інсценування, ігор-драматизацій, створення виконавського плану пісень, їх рольове виконання.

Таким чином, художньо-комунікативні уміння забезпечують унікальну можливість виходу особистості дитини в культурний контекст, ідентифікацію власного “Я” та творче самовираження у спілкуванні з творами мистецтва, роблять її відкритою до діалогу, цікавим співрозмовником. Необхідною умовою ефективного формування художньо-комунікативних умінь молодших школярів стає залучення їх до музично-творчої діяльності, яка активізує емоційну складову музичного сприймання та відповідає задоволенню потреби дієвого “проживання” та переживання дітьми художньо-комунікативної взаємодії з музикою. Подальших досліджень потребує вивчення питання особливостей організації методичного супроводу процесу пізнання учнями музичних явищ на діалогічних засадах, дотримання наступності у формуванні художньо-комунікативних умінь учнів середньої та старшої школи.

Використана література:

1. Анисимов П. В. Художественное общение в формировании мотивации учебной музыкальной деятельности школьников. *Музыкальная деятельность и музыкально-эстетическая культура* : сб. науч. трудов. Владимир : ВГПИ им. П. И. Лебедева-Полянского, 1990. С. 114-123.
2. Бочкарев Л. Л. Психология музыкальной деятельности. Москва : Институт психологии РАН, 1997. 352 с.
3. Жуковский В. И., Тарасова М. В. Коммуникативные основы художественной культуры : монография. Сибирский федерал. ун-т. Красноярск, 2010. 179 с.
4. Каган М. С. Целостная концепция. *Советская музыка*. 1985. № 1. С. 71-79.
5. Ростовський О. Я. Теорія і методика музичної освіти : навч.-метод. посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 640 с.
6. Рудницька О. П. Педагогіка загальна та мистецька : навчальний посібник. Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2005. 360 с.

References:

- [1] Anisimov, P. V. (1990). Khudozhestvennoie obshcheniie v formirovanii motivatsii uchebnoi muzykalnoi deiatelnosti shkolnikov [Artistic Communication in the Formation of Motivation for Educational Musical Activity of Schoolchildren]. In *Muzykalnaia deiatelnost i muzykalno-esteticheskaia kultura* (pp. 114-123). Vladimir : VHPI im. P. I. Polianskoho.
- [2] Bochkarev L. L. (1997). Psihologiya muzyikalnoy deyatelnosti [Psychology of musical activity]. Moskva : Institut psihologi RAN.
- [3] Zhukovskiy V. I., Tarasova M. V. (2010). Kommunikativnyie osnovyi hudozhestvennoy kultury [Communicative foundations of artistic culture]: Monografiya. Sibirskiy federal. un-t;. Krasnoyarsk.
- [4] Kagan M. S. (1985). Tselostnaya kontseptsiya [Holistic concept]. In *Sovetskaya muzyika* (pp. 71-79).
- [5] Rostovskiy, O. Ya. (2011). Teoriia i metodyka muzychnoi osvity [Theory and Methods of Music Education]. Ternopil: Navchalna knyha – Bohdan.
- [6] Rudnytska O. P. (2005). Pedahohika zahalna ta mystetska [General and artistic pedagogy]: navchalnyi posibnyk. Ternopil : Navchalna knyha – Bohdan.

Дикун И. А. Методические аспекты формирования художественно-коммуникативных умений младших школьников на уроках музыки.

Статья посвящена формированию художественно-коммуникативных умений младших школьников как необходимого условия развития их культурной компетентности. Цель исследования заключается в теоретическом обосновании и освещении системы методов и приемов формирования художественно-коммуникативных умений в процессе музыкально-творческой деятельности на уроках музыки. В статье раскрыто значение музыкального восприятия в системе художественной коммуникации “композитор – музыкальное произведение – слушатель”. Отмечено, что музыкальное восприятие в художественно-коммуникативном взаимодействии предполагает сенсорное распознавание художественной информации, анализ выразительно-смыслового значения музыкального языка, интерпретацию и эстетическую оценку смысла произведения.

В статье подчеркивается, что музыкальное восприятие составляет основу для всех видов общения ребенка с музыкой: слушание, исполнение, созидание, вербальных суждений, что позволяет его рассматривать главным условием, первоочередным фактором формирования художественно-коммуникативных умений школьников. Представлено авторское определение сущности исследуемого феномена. Выделены группы художественно-коммуникативных умений: умения, связанные с особенностями эмоционального восприятия музыкальной информации; умения, связанные с эмоционально-интеллектуальным познанием музыкальной информации; умения, связанные с творческим художественным исполнением, интерпретацией музыкального произведения; умения, связанные с межличностным общением о музыке.

Отмечено, что музыкальное восприятие активизируется в процессе музыкальной импровизации, исполнительской интерпретации, полихудожественных видах музыкальной деятельности, что позволяет рассматривать музыкально-творческую деятельность как

эффективное средство формирования художественно-коммуникативных умений младших школьников. В статье представлены методы и разнообразные приемы работы формирования художественно-коммуникативных умений, которые направлены на обеспечение эмоциональности музыкального восприятия, удовлетворение потребности действенного переживания музыки, что предусматривают привлечение детей на уроках музыкального искусства к творческой деятельности.

Ключевые слова: художественная коммуникация, умение, художественно-коммуникативные умения, музыкально-творческая деятельность.

DIKUN I. Methodical aspects of formation of artistic and communicative skills of junior schoolchildren in music lessons.

The article is devoted to the formation of artistic and communicative skills of junior schoolchildren as a necessary condition for the development of their cultural competence. The purpose of the study is theoretical substantiating and highlighting the system of methods and techniques for the formation of artistic and communicative skills in the process of musical and creative activities during music lessons in primary school. The article reveals the importance of musical perception in the system of artistic communication “composer – musical work – listener”. It is emphasized that musical perception in artistic and communicative interaction involves sensory recognition of artistic information, analysis of the expressive and semantic meaning of musical language, interpretation and aesthetic assessment of the meaning of the work.

The article emphasizes that musical perception is the basis for all ways of communicating with music: listening, performing, creating, verbal judgments, which allows it to be considered the main condition, the primary factor in the formation of artistic and communicative skills of students. The author of the study presents the definition of the essence of the studied phenomenon and singles out groups of artistic and communicative skills, namely: skills related to the peculiarities of emotional perception of musical information; skills related to emotional and intellectual cognition of musical information; skills related to creative artistic performance, interpretation of a musical work; interpersonal skills about music.

It is emphasized that musical perception is activated in the process of musical improvisation, performance interpretation, poly-artistic types of musical activity, which allows to consider musical and creative activity as an effective means of forming artistic and communicative skills of junior schoolchildren. The methods represented in the study are, namely: the method of emotional adjustment to the perception of music; mounting method; method of verbalization of music content; method of plastic intonation; method of plastic etudes; the method of plot and role games, as well as various methods of forming artistic and communicative skills are aimed at ensuring the emotionality of musical perception, meeting students' needs for effective experience of music and involve children in music lessons in musical and creative activities.

Keywords: *artistic communication, skills, artistic and communicative skills, musical and creative activity.*